

۲۰ ایلول ۱۹۱۷

سای: ۱۱

برلجی سہ

کتابخانه
مکتبہ
اقتصادی
معلمین

علم ، صنعت و اخلاق دارُ هفته لئى مجموعہ

تاریخ

سعد آباد

داماد ابراهیم پاشا تک صدارتی غرب مدتی ایله صمیمی غاصدک مبدائی تشکیل ایدیروردی . او تاریخه کلتیبه قدر عثمانلار غربه ، غرب عرفانه تأملیه یانچیی پاشاملاردی . غربک تربیتی خریستیانلله مرادف حد ایدیلور ، خریستیانلله قارشی اولدیی کی ، غربک اثرلرینه قارشی ده استغنا کوستیلوردی .

ابراهیم پاشا تک صدارتی ، مملکتده صلح و مسالمتی نثر بر ایدیک زما ن ، خلفده سکون و استراحت، میل حاصل اولدی . علم و عرفانی عثمانی وطننک ایلرله سی ایچون اساس اتخا ذ ایدن ابراهیم پاشا ، عین زمانده وطنداشلرنی غربک تربیتلنده مستفید اتمک چالیشدی .

سفیرلرله تماس ، از جمله فرانسه سفیری دوپوتناق ایله صمیمی مامصلرتی ، اساساً چوال اولان قارشیله غرب مائرتی قارشی یکدنیز بر موقوفیت حصوله کتیردی . اوزمانه قدر انسان تصورلردن نفرت ایدن استانبول خلقنک ، رسام وان مورک ویا دیگر اوروپا رساملرنک قارشیلرندمه ، رساملرنی چنارغایه قدر حسارت ایشکاری کورولدی . مملکتده کیتخانلر ، مدرسه لر بنا ایدیلور ، علمی انجمنلر تشکیل اولتیوردی . لزوم سزیرلردن اوصافان خلقه عرفانا بو کدک ، برآزده روحی ذوق و مستغله لیک کدیرمک ایلرله آکاتیلوردی . ابراهیم پاشا بو احتیاجی یک جاق حس ایدی . دورنک شاعرلری :

بحمدلله فیض صفا شامل جهان اوزره
جهان آثار حکم صالح ایلهمن وامان اوزره
زمان رزم یکدی شمدی وقت بزمدرسولک
چن نقش ایسون نقاشلی یت وکان اوزره

مصرعلریله صلیحی ترم ایشکاری ایشاده سلطان احمد ثانی ک ذکی صدراعظمی قصلر انشا ایدیربربور ، ادبیانه ، صنعته ، علمه ، معرفته اهمیت و بریوردی . ابراهیم پاشا تک علم و عرفانه عینی عثمانلرله صنعتکار، حاس ، شوخ بر شاعر قازانیردی : ندیم .

ندیم ، عشق و صنعتله مزوج ترنلری ایله ، ابراهیم پاشا تک انشا ایدیردیکی صبرلرک ، کسلانلرک ، لاله زارلرک مژین وملون کوزلکارکی عصرلردن عصرلره عکس ایدیردی . ابراهیم پاشا ندیم لطفی ایله ، تشویقی ایله یاشاندی . نهایت :

احسان ایدوب کرم بیوروب هت ایلوب
لطف ایدی بنده سینده کیتخانه خدمت .

ابراهیم پاشا طبعنک کوزلکارنه قارشی بویوک بر محابویت کوستردی . شعره ، علم و عرفانه محبوب اولان قلی استانبول ایچون بویوک انجذاب طویاردی . شیری کیتخانله لرله تزین ایدیک کی جوازنده کی صیفیلر ده هموک وغبقی جلب ایدمک برحاله قویار ،

استراحت زمانلرنی طبعنک بدیهلری قارشینده کچیرمک ایچون منظره سی وهواسی کوزلر برلره پادشاهه مخصوص قصلر انشا ایدیروردی . ابراهیم پاشا بوغاز ایچنده واسکادوه متعدد قصلرلرله ایدیرمندی ، ققط بونلرک معطلی ، کاغذخانه ده انشا اولونان (سعدآباد) ایدی .

کاغذخانه ، استانبولک فتحندن بری عثمانلرلرجه مسیره اتخا ذ ایدلش بر بردی . قانونی سلطان سلیمان زمانده کاغذخانه جوازنده برچوقی آغشلار تأسیس ایدلندی . چارلرک مبدیولی طوبراننک فیض و برکتی مشهوردی . درمک کنارتی تزین ایدن جسم چنارلر آلتنده کومه لرله قویون سورولرک طولا شدیی کورولوردی . ققط هوئی اوزاق اولدیی ایچون کاغذخانه ن اودرجه استفاده ایدلمدی . کاغذخانه دن اک زیاده استفاده ایدمک ایدن ربغی عصر مجریمده باشلامدی . سلطان مراد اربع زمانده کاغذخانه اکشورومیرلردن معدوددی . استانبولک ذوق و صفا اوابی ایلک پادشاهه تنابیل کجه لرلی ، هان برچوقه کونلرنی صاری ، پنه نومور چچکلرک مژین ، معطر چایرلر اوزرندمه کاغذخانه ده کچیرلردی . کاغذخانه درمک کنارتندکی چنارلردن دنک برق موخ پدیل کولکله لرله شلنده بر . دکری زمان ، چایرلر بوزلرجه چایرلر فورولور ، اهالی فوج فوج کاغذخانه یه دوکولور . کاغذخانه صفالرنه نظارت اتمک ور ، درگاه عالیبدن دوت وطه یکچیری . بویای قیقین ولونور . اده صرم یکچیری آغا کایر ، اورثانی نقیش ایدردی . کاغذخانه عالی ، معظم برا کلتیبه تشکیل ایدردی . کجه لرلی هر جادیردن چیقان چنک رباب ، سنطور و طنپور ، دود وقانون سسلری ، زورنا آوازملری اورثانی چیتلایردی . صابله قدرتشکار ، طویلر آتیلیر ، هر طرفه « نیچرک بیک قنادیلر و ششم عل وروغن وفاتوس اختر مانوس ایله » براغاز ایدرلردی . اهالی تک احتیاجی تأمین ایچور هر طایفه دکانلر آچیلیر ، مشروبات و ما لار ساتیلیردی . کجه لرلی ساز و سوله ایلو شکین خلق ، کوندوزلر ده حقه باز ، آتش ، سحر باز ، سینی باز ،

آبی ، مایجون ، کویک اوپونلری ، پلون کورشلری تماشاسیله اکلینیردی . دورلک مشهور اوپوچیلری ، سمورقاش قوی ، بازلر قوی ، عقیده قوی کی اوپونجی قوللرنک بو موسمه کاغذخانه ده هر اجرا ایشکاری کورولوردی . اولوالیبنک یاشادینی دوردده کاغذخانه ، ذوقلری و کلتیبه لرله مشهوردی . حق اولای پللی « یاران صفاتک برندن » کاغذخانه غاللرنی سؤل ایدیک زما ن شوچوایی آشدی : — ای غصه و غمده بریشان خاطر اولان بیچاره ! غلی ، فکرینی بیترمش آواره ! ایچون دشت نمده : تنون کی عیون اولوب بو جای بر هوای کاغذخانه دن آکا دکسک . بو دولت آل عثمان ظهور ایدله هیچ بر نفر کاجمده بو کاغذخانه شادمانلی کی بر شادمانق اولامشدر . بو عیدکاهی کورمین آدم ارشدده برشی کورمش دکدر .

اوچنچ سلطان احمد
(احمد دلیق ، لاله دوری)

پاشا، خبره خانه طرفنده ده اسكي بجرادن دها كنښن ومنظم برمجرا
آچد بردی. خبره خانه دن سكر پوز زراع مسافه به قدر ايكي طرفي
مرمر رښتملرله دوزه لندي. نهرك كناربه ايرتوز ستون دېكلكي،
پو ستونارك اوزرينه بر قصر هايون افشا ايډلدي. قصر ك اوكنه
غایت جسم برحوض پايډلدي. نهرك حوضه دو كوله چكي محله جسم
سدنر. مرمر تكتنه لرله چاغلايانر وجوده كتيږلدي. پو دوردده
قره آغاچ باغچه سي معبودي، سلطان احمد ثالث اكثريا پو باغچه ده
وقت كچيردري. ابراهيم پاشا، قره آغاچ باغچه سه كلن صوبي پورولرله
مرمر سدن قصر هايونك بري طرفنه كچيردري. جسم حوضك
اورناتسه پايلان اژدر آغري فسقيه لك صوبي پو صورتله تأمين ايدي.

استانبول خلقك كاغذخانه به اعتباري سه لجه دوام ايدي.
داماد ابراهيم پاشاك صدوقي هنكمنده ده كاغذخانه «نزهتگاه» خاص
وعام اولان مسيره دلخيز خاطر كشا، بر كوردده نظري اوليان
موقع بهجت افزا ومواضع نزهت بچادن. معدود ايدي. بناء عليه
استانبولك موقع ومنظره اعتبارله مهم نقطه لرته شامل آباد، آصف
آباد، خسرو آباد، شرف آباد، شوق آباد، امن آبادكي قصرلر انشا
اولونوركن كاغذخانه دهده بر قصر انشا ايډلدي موافق اولاجقدي.
حفظ ابراهيم پاشا پو قصر ك هيسنه فائق اولاجني ارزو ايدي. اساساً
ايوب جوارى پو دوردده غایت مرغوبدي. بهاريه ساحلاري عتشم
سلطان سيرايلي ايله مزيندي. ابراهيم پاشا انشا اتى ده ايلرلره

لاله دورنده سعدآباد

(رشد بلك فولك-پونندن)

حوضك اچنده آبرچيه ايكي فسقيه، نهرك كناربه دهه ايكي چشمه
پايډلدي.

كاغذخانه قصرى وحوضاري پو صورتله انشا ايډلديكن سوكرام
قصر دن باروتخانه به قدر دره كناربه يالي طرزنده كوشكر، آبرچيه
حماملري حاوي بر حرم دائره سي انشا ايډلدي. عمللر كچه كوندوز
چاليشيورلردي. او صورتله، پو قدر انشا ات، صرف ابراهيم
پاشاك غبرقى ايله، آلتش كونده ختام بولدي. بوسرته هر كس،
حتي نديم بيله، حيرت ايدييور:

چند ماه ابحره پو دكلو اثر والاك
هله بيلم چيه نيجوز اولور امكاني

ديوردي. كاغذخانه قصرينك آتامي، شاعرله لطيف برسمايه

كوتورك استه دي. دورينك مقدر مهندسلري پو وظيفه به مأمور
ايدي. اول امرده كاغذخانه دوه سنك آقديني يري تيزلدي. معمارلر
توساير استادلرله برلكده كاغذخانه به كيتدي (۲۲ شعبان، ۱۱۳۴).
اوكون، پايلاق قصر ك ابله تل طاشي مدب بر صورتده قونولدي.
كاغذخانه قصرينك انشاسي ايجون لزوي اولان مالز به بك قولاي
تدارك ايډلدي. او صرده، چنكل كوينده، قله باغچه، سلطان
سليمان قانوي زماننده كي شهرتي غائب اغشدي. باغچه ده كي قوله
ييقلاش، خراب بر حاله كشدی. ابراهيم پاشا، قله باغچه ده كي
«تراننده وپرداخت مرمرلري» يي چكديري سفينلري ايله كاغذ
خانه به كچيردري. قصر ك ممكن مرتبه سرعته انشاسي ايجون معمارلر،
طاشچيلر، عمللر طويلايدی. كاغذخانه دوه سنك اسكي مجراسني
هكيشيردري. دوه، بهاريه ساحلاري تعقيب ايدييوردي. ابراهيم

دولته سراسره قیلو ارکان کورکار احسان اولوندی . او کون داماد ابراهیم پاشا ایچون شانی بر موقیت کونی ایدی . پادشاهک کاغد خانه یی تشریفی شاعرلر طرفندن ده تجیل ایدیلوردی :

ای شهنشاه جهان لطفکله سعدآبادی چون
ایلیوب تشریف وردک تازہ رونق شانه
لاله زارکده عجایب شوق وار حسرتده
اولده یوز سورمک دیلرخسکارک دامنانه
چونککه سعدآبادی سیرایتک شهنشاهای پور
عن ودولته چراغانک داخی سیرانه

سعدآباد جواری آرز زمانده شلمشدی . دهک ایکی ساحلی طرفین ویاض کوشکارله طولشدی . بو کوشکار هپ سرای ارکانک

تشکیل ایتدی . تضرک آغامنه تاریخلر افتاد اولونیور ، صدر اعظم ابراهیم پاشایه تقدیم ایدیلوردی . فقط ابراهیم پاشا بو کزیده اثرینک اعام تاریخنی هیچ برشاعره برافادی ؟ بالذات کنددی :

مبارک اوله سلطان احمد دولته سعدآباد

تاریخیه بو معلا قصره (سعدآباد) نامنی وردی . آرتق قصرک هر قسمنه ، کوپرلره ، حوضلره ، هپ شاعرانه اولوق اوزره ، بر آد قونولور ، ادبیاتده اولدنی کی ، بوتیمه لرده بیله ایران تأثیری کنیدی کوستریوردی .

کرک سعدآبادده کی قصرک کرک دره اوزرنده کی کوپرلره ، جوارده کی تکیه لر هپ شاعرانه اسمرله توسیم ایدیلوردی : قصر نشاط ، قصر جنان ، چشمه نور ، خرم آباد ، جسر سرور ، جدول سیم ، جسر

اون ایکینجی عصر مجریده سعد آباد

(آلبوم ، اسکی و یکی استانبول)

ایدی . اون درونجی لوتیک (ورسای) یه ، سعدآباد عادتاً نظیره تشکیل ایدیلوردی . چاپرلرک چیچکری اوهرک آقان درمک اوزرنده جسر سرور ، بوکک چنارلرک دالاری آلتنده جسنورانی ، لطیف برمنظره حاصل ایدیلوردی . فرانسه سفیرینک پادشاهه تقدیم ایتدیک فرق قدر پورتال آغاجی ، قویه ییشیل ، بارلاق پارافریله بووک سامهیلر ایچنده سعدآبادک قیمتدار مزیبانی تشکیل ایدیلوردی .

سعدآبادک انشایی مهم برحاضه ایدی . سفیرلر قارارینه یزدقیری راپورلرده بو معلا قصردن بحث ایتکلری کی یارسده انتشار ایدن (مسکور) غزنه سی بیله سعدآبادک تصویری خفته استانبولدن کوندریلن بر مکتوبی درج ایدیلوردی . فقط بوتون تصویرلر ایچنده الک کزیده سی یه ملی شاعرلرک اثرلری ایدی . شاعر ندیم :

نورانی ، خبرآباد ، نوپیدا کی اصلر ، پرسکون سولر اوزرنده ، ییشیل چنارلر آلتنده ، سعدآباد و نقرعانی تشکیل ایدن قصرلره ، کوپرلره و تکیه لره ویرلن ناملردی .

ابراهیم پاشا سعدآبادی انشا ایتدیردکن صوکرا ، کساد رسمی بارلاق بر صوزرنده اجرا ایدلدی (۲۷ شوال ۱۱۳۴) . اوکون ، قصرک ایکی طرفنه مزین و عتیم اوتافلر ، خبره خانه جوارینه صیرمه ایشلمه لی چادرلر قورولدی . سلطان احمدات بارلاق بر آلایه سعدآبادی تشریف ایتدی . کساد رسمنده ارکان دولت هان کاملاً حاضر ایدی . ارکان دولته ضیافتلر ویرلدی ، آت قوشولری یایدیرلدی ، قوشوده قازانلاره « اوکدیل نامنه قاشلر » آلتونلر ویرلدی . آقی وصالسون کورشلری سیر ایدلدی . آقی جریدی ، پیاده قوشولری ترتیب اولوندی . آقشاملره قدر ضیافتلر ، اوپونلر ویرلدی . ارکان

کشی رنگنده بر دیبا پنجمش جدول سیمین
ولکن خارہ کی موجی وار شفاف و نورانی

داماد ابراهیم پاشا (سعدآباد) ی، بونون اثرلری ایچنده
عظمتی نسبتده آز بر مدت یاشادی. عقلده، آنلره، دولته
عظمتی معکس اولان سعدآباد آغقی طلوز سه قدر مشرتا، محافظه
ایده بیلدی. ۱۱۴۳ عسائی وطنی علمو عرفان ایله یوکلسمکچایان
وجودلرک ضیاعته نتیجه ووردیکی کی صنت اثرلری نامه موجود
بیکانه بر عرمان اثری نه ده حو تاراج ایتدی. تعصب و جهات
بر مدت ایچون، استابوله حاکم اولدی. فقط یو حاکمیت کب آنیم
بولک آقی ایله، یو قیصه مدت طرفنده ابراهیم پاشا و ندیلرکامه
عدمه قارشمیشدی. غلطه قاضینسک ووردیکی فوی اولوزنه سعدآباد
ایله برابر درده ساحنی تربیت ایدن بونون قصر ییقلمش و تخه لری
قوجا قوجا طاشینمیشدی. او سنه ک بهاری، کب آغقیل رمنظره
ایلر ایله یوردی. بونون یو خرابی اولورسنده، تعصب و جهات
پاشا رشیدی عو ایدمه معشدی. فکرک سونحای ...

مصر علیه جدول سیمینی تصویر بشکافیلور، اوزون فصدله له سعد آبادی
 الالاب فک خاطر مستند به پاشاناق تصویر وجوده کثیر یوردی.
 اوارخانغ عبارتاً سعد آباد، شوق و جوز، رقیس و حور و کمال
 اولمده، الک بهارده چیچکلی چایرله اوززنده، زمک کمال
 ساحلرلنده، دوزما ساری اورتا سنده، طریف اندلی قادیلر قول
 قوله اوبادقلری، و صلح، هالت دورخی عقلرله، نصارله،
 نغمه لرله قمریس ایندکری کورولیوردی. سعد آباد، اهل دالارک،
 یارن صفاک، شاعرلرک جمعی ایدی. چها، چیچکلی ورتکری امله
 استانبولک کوزل اقلریلر سوسله دیک زمان، روحده سعد آباد
 ساحلرینه بر تقداد حاصل اولوردی: ندیم یله بو انجذانی شو
 یالای: مصر علیه تصور ایلمیدی:

کاغذخانه بنه فوج فوج اہالی ایلدیلور ، بنہ سعد آباد کا خرابہ لری
اور زندہ آجیلان کلتجکرہ ، صاری پیچکلی دیکنلرہ قارشى ندیمک پارلاق
شعرلری ترنم ایلدیلوردی :

چند بروب پک سحری طوغم یمه سعد آباده
طوغم زنده ایکن جنت اعلاده مقام
واردیم خاک مارینا کنه بوزلر سورده
برکن اولسون آلهیم باری فلکندن برکام
خودن کوی باکیتمیز توش ایلیهم
ضردن کنی جانی ایدیهم استخدام
عبد اوله فصل بهار اولده سعد آبادک
دوئی ایلیهم صحت اولور با که حرام
خبرم آباده وارنجی کیدهیم ذوق ایله
بصرم ایلیهم سیر ضروریم آغام
• سیجه وثیق علی کورسک قایمه
موللاوز غیری بزمدر ایام

سودیکم، جام، تولدہ خاکہ یکسان اولدیم
عیددر چیق نالزہ سیرانہ قرمان اولدیم
کاهی فیض آبادہ ماوغری عزم اوب ایلہ صفا
آسف آبادہ کلوب کاهی صالان ای مہمان
کل ہالہ کور محسن سعدآبادہ هیچ اولز بہا
عیددر چیق نالزہ سیرانہ قرمان اولدیم
قائدوب کلینہ شالی فروہ سموریکہ
اول سیزانی دوکوب اول سینہ بلوریکہ
عطرشایلہ سوروب اول کدن کافوریکہ
عیددر چیق نالزہ سیرانہ قرمان اولدیم

بوينوك آطه ، ۷ ايلول ۱۹۱۷

احمد رفیع

شَفَرُ

اونده :

بعضی برصراضش بیلدیز اشدی ،
فقط او مانی به دشمن شرعی .
بفرم : ای چو جوق ، مانند اویا
آرتق نه شکست ، نه کین ، نه عیاض
بده بره راج که تا قلی دله ...
دیگلیک . ای کوزل ، شن قارملر
کینجه غیرطه اوغولانلری ،
سرمدک ، راق ، چاقین سولری
ناصل ساحلری آویوب اوقاوسه ،
صبح روز کارنده نه بسته واره ،
یک بر رباب مائه کوسگون
ایکدن تلری اوسنده بواکون
دورلدن دنا شوخ ، دوا نشلی
نغمه لر آرادر شاعرک لی ...

نوبتِ برنده
- کوی خاطریش -
خو طارک آردند سپاه ومان وار ،
سائیم پوسوده یاوزدشیان وار ،
راحتجه اوپوسون سوکیم کویده
اورده دشمن وارسه پورده آرسلاوار !
پیشلندی آرتق قارا تارلار ،
بلبل کویده شیدی کلستان آرار ؛
چاغلایین دره سی ، آچیلین کوی
بولنه بن کبی بولنه قریان وار .
کوننک طارانی طارلی طارار ،
آل نونن بارمازی کاکلی آرار ؟
قهرکی ساریلی ماوزر قو لهه ،
بولنه دلب طاعه بولنه قولر ار !

قلعه را به راهم سپه ،
 کیم حات دیکلمه من .
 فله ایجه که آئی پندکدن
 غروب دیوان برآز خان کوزار !
 یورغن ربانه چیرین تلار
 - حتی آتوشون قوشلر یارده ،
 چچکار آتارکن پیشل دالرده -
 اوسانی هیراتی نغمه زن .
 برطوفان قادی سانکه دریندن
 با لوم سیله ، وحی آتیک
 سونی آتند ، کوزار ، آتکین ،
 علی بردکز ، سیاه بر سما
 دروزی کله راقیقله

مہار فخری

طور غورد